

BASIN KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN GÖRÜŞÜMÜZ

22 Haziran 2022

Türkiye yeni bir seçim sürecine girerken hükümet her türlü haber ve bilginin yayılımını kendi kontrolü altına almak için yeni bir kanun teklifi hazırlamış ve TBMM'ye sunmuştur. Pek çok kanunda değişiklik öngören ve toplam 40 maddeden oluşan teklifte görünürde bazı olumlu düzenlemeler bulunmakla birlikte özünde internet medyasının ve sosyal medyanın yanı sıra internet iletişimini de iktidarın kontrolüne alma ve her türlü aykırı sesi ceza tehdidiyle susturma amacı güdüldüğü anlaşılmaktadır.

"Havuç ve sopa" yaklaşımıyla hazırlanan teklifte yer alan havuçlardan başlamak gerekirse, teklif "internet haber sitelerini" Basın Kanunu kapsamına almaktadır. Basın Kanunu'nda yapılması öngörülen değişiklikler internet haber sitelerinin bu kanun kapsamına alınmasını ve basın kartı hususlarını düzenlemektedir. Eğer tarafsız ve önyargısız bir şekilde uygulanırsa bu düzenlemenin iki temel olumlu sonucu olacaktır.

Öncelikle internet haber sitelerinde çalışan gazeteciler basın kartı alabilecek ve basın çalışanlarının tâbi olduğu mevzuata tabi hale gelecektir. Bu, gazetecilerin sosyal hakları ve iş güvenceleri açısından önemli bir kazanım olarak nitelendirilmelidir. İkinci olarak internet haber sitelerinin devlet ilanlarından yararlanmasına imkân tanınmaktadır ki bu, bu mecraların gelirlerinin artırılmasına önemli bir katkıda bulunacaktır.

Ancak bu avantajların hayata geçirilmesi için yasanın öngörülen hükümlerinin tarafsız ve bağımsız organlarca uygulanmasının güvence altına alınmış olması gerekir. Ne var ki, teklifte yer alan kurumsal hükümler bu güvenceleri sağlamaktan uzak gözükmektedir. Zira hem basın kartı alma koşullarını düzenleyen teklifin 12. Maddesi basın kartı almayı aşırı zorlaştırmıştır.¹ Hem de teklifin 14. Maddesinde

¹ "Basın kartı alabilecek kişilerde aranan şartlar

EK MADDE 3- Basın kartı talep edenlerin başvuruda bulunabilmeleri için;

a) 18 yaşını bitirmiş olması,

b) En az lise veya dengi bir eğitim kurumundan mezun olması,

c) **Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmaması,**

ç) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı 5 yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da şantaj, hırsızlık, sahtecilik, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, yalan tanıklık, yalan yere yemin, iftira, suç uydurma, müstehcenlik, fuhuş, hileli iflas, zimmet, irtikap, rüşvet, kaçakçılık, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçları ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, kamu barışına karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçlarından hüküm giymemiş olması,

d) **12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 3 üncü maddesinde sayılan terör suçları ile 4 üncü maddesinde sayılan terör amacı ile işlenen suçlardan veya 6 ncı maddede belirtilen**

basın kartı başvurularını değerlendirmek, kartları iptal etmek gibi yetkilerle donatılmış olan Basın Kartı Komisyonu'nun dokuz üyesinden beşinin doğrudan İletişim Başkanı tarafından atanması öngörülmüştür.² Bu hüküm bile başlı başına Basın Kartı Komisyonunun bağımsız olmayacağını ve tarafsız hareket etmeyeceğini, muhalif gazetecilerin başvurularının tarafsız bir şekilde değerlendirilmeyeceğini göstermektedir. Bu yapı aynı zamanda teklifin 15. Maddesinde yer alan basın kartının iptaline ilişkin hüküm³ açısından da temel bir sorun oluşturmaktadır. Yani, İletişim Başkanının kontrolü altındaki bir komisyonun "basın ahlak esaslarına aykırı davranışlarda bulunma" gerekçesiyle basın kartı iptali yetkisiyle donatılmış olması muhalif gazeteciler açısından ciddi bir tehdittir.

suçlar ile 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca hüküm giymemiş olması,

- e) **Bu Kanunun 25 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlardan hüküm giymemiş olması,**
f) 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tazimi Hakkında Kanun hükümlerine uygun sözleşme yapmış olması ve mücbir sebepler dışında işten ayrıldığı tarihten itibaren bir aydan fazla olmamak üzere ara vermeden çalışması,
g) Medya faaliyeti dışında ticari faaliyette bulunmaması, şarttır.

Basın kartı talep eden süreli yayın sahipleri veya tüzel kişi temsilcileri ile radyo ve televizyonların yönetim kurulu başkanlarında, kamu kurum ve kuruluşlarında basın kartı alabilecek çalışanlarda ve yabancı basın-yayın kuruluşlarında çalışan Türk vatandaşı medya mensuplarından basın kartı talep edenlerde birinci fıkranın (f) ve (g) bentlerinde belirtilen şartlar aranmaz.

Sürekli ve serbest basın kartı talep edenler ile Türkiye Radyo Televizyon Kurumu aracılığıyla göreve bağlı basın kartı talep edenlerde birinci fıkranın (f) bendinde belirtilen şart aranmaz"

² Basın Kartı Komisyonu

EK MADDE 5- Komisyon;

- a) **Başkanlığı temsilen iki üye,**
b) Basın-yayın meslek kuruluşlarının birleşerek oluşturdukları üst kuruluşlar hariç olmak üzere; süreli yayın organlarının salıp ve/veya çalışanlarınca kurulan basın-yayın meslek kuruluşlarından basın kartı sahibi en fazla üyesi bulunan meslek kuruluşu tarafından belirlenecek bir üye,
c) Basın-yayın meslek kuruluşlarının birleşerek oluşturdukları üst kuruluşlar hariç olmak üzere; İstanbul, Ankara ve İzmir dışındaki illerde kurulu basın-yayın meslek kuruluşlarının salıp ve/veya çalışanları tarafından kurulmuş basın-yayın meslek kuruluşlarından en fazla basın kartı sahibi üyesi bulunan meslek kuruluşu tarafından belirlenecek bir üye,
ç) Sürekli nitelikte basın kartı sahipleri arasında **Başkanlıkça belirlenecek bir üye,**
d) Basın- yayın meslek kuruluşlarının birleşerek oluşturdukları üst kuruluşlar hariç olmak üzere, ulusal düzeyde yayın yapan radyo ve/veya televizyonların yönetim kurulu başkanları ve/veya gazeteci çalışanlarınca kurulmuş olan basın-yayın meslek kuruluşlarından en fazla üyesi bulunan meslek kuruluşu tarafından belirlenecek bir üye,
e) Göreve bağlı basın kartı sahibi gazeteciler arasında **Başkanlıkça belirlenecek bir üye,**
f) İşçi sendikası şeklinde faaliyet gösteren sendikalardan basın kartı sahibi üyesi en fazla olan sendika tarafından belirlenecek bir üye,
g) İletişim Fakültesi dekanları veya basın kartı sahibi gazeteciler arasında **Başkanlıkça belirlenecek bir üye,**

olmak üzere, toplam dokuz üyeden oluşur.

Üyelerin görev süresi iki yıldır. Süresi dolan üyeler yeniden seçilebilir.

Komisyon, başvuru sahibinin niteliklerini, mesleki çalışmalarını, eserlerini, ödülleri değerlendirerek basın kartı taşıyıp taşımayacağına karar verir. Komisyonun kararları, Başkan tarafından onaylandıktan sonra uygulanır."

³ "Basın kartının iptal edileceği haller

EK MADDE 6- Basın kartı sahibinin, ek 3 üncü maddede yer alan niteliklere sahip olmadığı veya bu nitelikleri sonradan kaybettiğinin anlaşılması halinde basın kartı Başkanlıkça iptal edilir.

Basın kartı sahibinin, 195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunun 49 uncu maddesine göre belirlenen **basın ahlak esaslarına aykırı davranışlarda bulunması halinde Komisyon kararıyla basın kartı iptal edilir."**

Ayrıca teklifin 16. Maddesinde basın kartı iptal edilenlerin yeniden başvuru için öngörülen bekleme süreleri⁴ de tartışılmalıdır.

Diğer taraftan teklifin 7. Maddesiyle Basın Kanunu'nun 14. Maddesinde yapılan değişiklikle⁵ internet haber sitelerine gönderilen cevap ve düzeltme metinlerinin aynı şekilde yayınlanması zorunlu tutulmakta ve içeriğin çıkarılması ya da erişimin engellenmesi kararı verilmesi halinde de cevap metninin sitenin ana sayfasında bir hafta süreyle yayınlanması öngörülmektedir. Böyle bir yükümlülük, basın özgürlüğüne yönelik ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

195 Sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunda yapılan değişikliklerle internet haber sitelerinde resmi ilan ve reklamların yayınlanması düzenlenmiştir. Basın İlan Kurumu Genel Kurulunun yapısında değişiklikler yapılmış, Cumhurbaşkanının atadığı üye sayısı 12'den 14'e çıkarılmıştır. Toplam üye sayısı ise 42 olmuştur.

TCK'da Yeni bir Suç İhdası

Teklifin üzerinde hassasiyetle durulması gereken en önemli düzenlemelerinden biri ise teklifin 29. Maddesi ile Türk Ceza Kanununa eklenen 217/A maddesi ile ihdas edilen "Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçudur.⁶ Buna göre sırf halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak saikiyle, ülkenin iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı ile ilgili gerçeğe aykırı bir bilgiyi, kamu barışını bozmaya elverişli şekilde alenen yayan kimsenin, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılması öngörülmüştür.

Bu düzenlemenin "yalan haber" ile mücadele söylemi altında meşrulaştırılmaya çalışılsa da ifade özgürlüğüne yönelik ciddi bir tehdit oluşturduğu ve bir sansür ve baskı aracı olarak kullanılmaya elverişli olduğu açıktır.

Çeşitli hedefleri gerçekleştirmek amacıyla hakikatin çarpıtılması, asılsız haberlerin türetilmesi ve çeşitli manipülasyon ve propagandalara başvurulması insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte iletişim teknolojileri ve internetin gelişmesi ve sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla manipüle edilmiş bilgi ile siyasal, sosyal, ekonomik ve psikolojik sonuçlar elde etmek çok daha yaygın hale gelmiştir.

⁴ "Basın kartının iptalinin sonuçları

EK MADDE 7- Basın kartının;

Ek 6 ncı maddenin birinci fıkrası uyarınca iptali halinde, kart almaya engel durum ortadan kalksa dahi iptal tarihinden itibaren **bir yıl,**

Ek 6 ncı maddenin ikinci fıkrası uyarınca iptali halinde, iptal tarihinden **itibaren beş yıl geçmedikçe** yeniden basın kartı verilmez.

Birinci fıkra belirtilen süreler iptal edilen basın kartının iade edildiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

Bu Kanunun ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç), (d) ve (e) bentlerine aykırı duruma düşenlere, 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanununun 12 nci ve/veya 13/A maddeleri uyarınca işlem tesis edildiği belirlenmedikçe basın kartı verilmez."

⁵ "İnternet haber sitelerinde ise zarar gören kişinin düzeltme ve cevap yazısının; sorumlu müdür, hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç bir gün içinde, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, URL bağlantısı sağlanmak suretiyle, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır. **Yayın hakkında verilen erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkarılması kararının uygulanması ya da İnternet haber sitesi tarafından içeriğin kendiliğinden çıkarılması durumunda, düzeltme ve cevap metni ilgili yayının yapıldığı İnternet haber sitesinin ana sayfasında bir hafta süreyle yayımlanır."**

⁶ "Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma

MADDE 217/A- (1) Sırf halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak saikiyle, ülkenin iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı ile ilgili gerçeğe aykırı bir bilgiyi, kamu barışını bozmaya elverişli şekilde alenen yayan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Suçun, failin gerçek kimliğini gizlemek suretiyle veya bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilen ceza yarı oranında artırılır."

Ancak manipüle edilmiş bilginin yayılmasına müdahale etmek aynı zamanda demokrasinin vazgeçilmez bir unsuru olan bilgi ve haberlerin özgürce elde edilmesi ve yayılması hakkına müdahale teşkil edecektir. Bu nedenle yapılacak düzenlemelerin ifade özgürlüğüne ilişkin uluslararası insan hakları hukukunun temel ilkelerine uygun olması zorunludur. İfade özgürlüğü sadece, hoş giden, herkesçe kabul edilen görüşleri değil, toplumun bir kesimi ya da kamu otoriteleri için hoş gitmeyen ya da şok edici, düşünce ve bilgilerin ifade edilmesini de güvence altına alır.

Açık toplum, her türlü bilginin özgürce yayılması ve tartışılmasını, kamusal meselelerde farklı bakış açılarının özgürce ifade edilmesini ve siyasal konularda hükümete ve politikalarına yönelik eleştirilerin en geniş şekilde korunmasını gerektirir. Demokrasinin dördüncü kuvveti olan medyanın ve vatandaş gazeteciliğinin kamusal gözetleyici rolünü hakkıyla yerine getirebilmesi için görünen gerçeğe uygun olarak her türlü haber ve düşünceyi herhangi bir baskı ve yaptırım tehdidi altında kalmadan yayımlayabilmesi gerekir. Bu çerçevede değer yargılarının ispatlanması ya da doğrulanması talep edilemez.

Yalan haber (gerçeğe aykırı bilgi) kavramının içeriği belirsiz olup, yalan haberin cezalandırılması, hakikati tanımlama yetkisini iktidarın eline verir. Böyle bir yetki, iktidarın kendi aleyhine olduğunu düşündüğü, istemediği ya da hoşuna gitmeyen her bilgiyi gerçeğe aykırı olarak nitelendirmesine ve muhaliflerini cezalandırmasına imkân verir. Yargı bağımsızlığının ciddi tehdit altında olduğu bir ülkede bu tür bir düzenleme sansür mekanizması işlevi görecektir. Bu risk dolayısıyla demokrasi için oluşturduğu tehditlere rağmen hiçbir demokratik ülkede yalan haber suç olarak düzenlenmemiştir.

Zira gerçek çok boyutludur ve bu çeşitli boyutların farklı perspektiflerden dile getirilmesi ifade özgürlüğünün özünü ve demokratik çoğulculuğun esasını oluşturmaktadır. Gerçeğin hükümetin hoşuna gitmeyen bir boyutunun dile getirilmesi kolaylıkla “gerçeğe aykırı bilginin yayılması” olarak nitelendirilebilecektir.

Türkiye’nin yargı pratiği ceza normlarının uluslararası insan hakları standartlarına aykırı olarak çok geniş yorumlandığını ve ifade özgürlüğünün sürekli ihlal edildiğini göstermektedir. AİHM son yıllarda TCK’nın pek çok hükmünün öngörülemez olduğuna ve yasada bulunması gereken belirlilik koşulunu taşımadığına karar vermiştir.⁷ Ayrıca pek çok bağımsız gözlemci ceza ve terör mevzuatının muhalifler üzerinde yargısal taciz amacıyla kullanıldığı tespitinde bulunmuştur.

Türkiye’nin erişim engelleme deneyimi, yargının ifade özgürlüğü için güvence teşkil etmediğini ortaya koymuştur. Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararları da bu durumu teyit etmektedir.⁸ Aynı şekilde RTÜK muhalif medyayı cezalandırma aracı haline gelmiştir. Ana muhalefet partisi başkanının konuşmasını yayınlayan kanallara verilen ceza son örneklerden biridir. Bu durum, teklifin yasalaşması halinde nasıl uygulanacağını kanıttır. Yeni kanun, seçim sürecine girerken toplumsal muhalefeti susturma ve sosyal medyayı kontrol altına alma aracı olarak kullanılacaktır.

Teklif edilen düzenleme pek çok bakımdan Anayasaya aykırıdır.

Öncelikle gerçeğe aykırı bilgi kavramının içeriği belirsiz olup suçların ve cezaların kanuniliği ilkesine ve temel hakların yasayla sınırlandırılması ilkesine aykırıdır. Gerçek çok boyutlu olup, farklı bakış açılarından gerçeğin ifadesi “yalan haber” olarak nitelendirilemez. Ayrıca paylaşılan içeriğin doğru olup olmadığı ve paylaşanın içeriğin doğruluğunu bilip bilmediği ve niyeti göz önüne alınarak farklı kavramlar türetilmiştir (dezenformasyon, mezinformasyon, malinformasyon vb). “Yalan haber” bu kavramlar arasındaki farkı

⁷ Bkz. TCK m. 301 için, Taner Akçam/Türkiye; TCK m. 299 için Vedat Şorli/Türkiye; TCK m. 314 için Selahattin Demirtaş/Türkiye (2); TCK m. 220/6 ve 220/7 için Işıkırık/Türkiye, İmret/Türkiye (2), TCK m. 125/3 için Ömür Çağdaş Ersoy/Türkiye.

⁸ 5651 sayılı Kanununun 8. Maddesine ilişkin olarak bkz. *Yaman Akdeniz ve diğerleri*, B. No: 2014/3986, 2/4/2014; 8/A maddesiyle ilgili olarak bkz. *Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş.* [GK], B. No: 2015/18936, 22/5/2019; 9 maddesiyle ilgili olarak bkz. *Ali Kıdık*, B. No: 2014/5552, 26/10/2017; *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021 (pilot karar).

göz ardı ettiğinden belirsizdir. Ayrıca “yayma” kavramı da içeriği üretme, başkasının ürettiği içeriği paylaşma, ya da beğenme, başkası tarafından üretilen içeriği olumlayan bir ilave ile ya da eleştirel ilave ile paylaşma, veya salt ifşa amaçlı paylaşma gibi farklı durumlar arasında ayırım yapmaksızın kullanıldığında öngörülemez ve belirsiz sonuçlar doğuracaktır.

Hiç kimse öğrendiği bir bilgiyi başkaları ile paylaşmadan önce ne ölçüde gerçeği yansıttığını bir savcı gibi araştırma zorunda bırakılamaz. Uluslararası insan hakları standartları bilginin görünen gerçeğe uygunluğunu yeterli görmektedir. Görünen gerçeğe uygun bir bilginin paylaşılması suç haline getirilemez. **Teklifte cezalandırma için bilginin gerçeğe aykırı olduğunu bilme koşulu aranmadığı gibi, yayma kavramının içeriği de belli değildir.** Siyasi manipülasyon amaçlı olarak üretilmiş ve bot hesaplarla yaygınlaştırılmış yanıltıcı içeriklerin bu düzenleme kapsamına girip girmediği açık değildir.

Düzenlemede bir güvence olarak gerçeğe aykırı bilginin yayılmasının “*kamu barışını bozmaya elverişli*” olması koşulu arandığı görülmektedir. Ancak bunun gerçek bir güvence teşkil etmediği TCK’daki benzer hükümlerin uygulamasından görülmektedir.

Hükümet çevreleri öngörülen yasal değişikliğin Almanya’da benzerinin olduğunu iddia etmektedir. 2017 tarihli Alman Sosyal Medya Kanunu (NetzDG) sadece hukuka aykırı içeriğin çıkarılmasını öngörmektedir. Hukuka aykırılık konusunda yeni bir tanım yapmamakta mevcut ceza kanunu hükümlerine atıf yapmaktadır. Dolayısıyla teklifte yer alan yeni düzenlemenin Alman Sosyal Medya Kanunu ile bir ilişkisi bulunmamaktadır.

Singapur’da 2019 yılında çıkarılan “Online Yalan ve Manipülasyondan Koruma Kanununda” yer alan düzenlemeler uluslararası insan hakları standartlarına aykırıdır ve ağır bir şekilde eleştirilmektedir.

Dünyada yalan haber ile mücadele teknoloji şirketleri, sosyal medya kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, hükümetler gibi tüm paydaşların katılımı ile çok yönlü ve çok boyutlu bir şekilde yürütülmektedir, böyle kapsamlı bir mücadele yerine, doğrudan cezai yaptırım öngören bir düzenleme yapılmasında ısrar edilmesi, hükümetin amacının yalan haberle mücadele değil, sosyal muhalefeti susturmak olduğunu göstermektedir.

Bu kanunun kabulü halinde hem anayasa hem de Türkiye’nin uluslararası yükümlülükleri ihlal edilecektir. Bu nedenle teklifin geri çekilmesi için çok boyutlu bir mücadele zorunludur.

5651 sayılı Kanunda yapılan değişiklikler hakkında

Teklifte yer alan hükümlerden bir kısmı 5651 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasını öngörmektedir. Teklifin 31. Maddesi ile 5651 sayılı Kanunun 6/A maddesinde yapılan değişiklikle Erişim Sağlayıcıları Birliğinin (ESB) yetkisi konusunda açıklık sağlandığı belirtilmektedir. ESB’nin yetkisi 8 ve 8/A maddeleri dışındaki tüm erişim engelleme kararlarının uygulanması şeklinde düzenlenmiştir.

Teklifin 32. Maddesi ile 5651 sayılı Kanunun 8. Maddesinde yapılan değişiklikle hem erişimin engellenmesi kararı verilebilecek katalog suçların kapsamı genişletilmekte⁹ hem de BTK Başkanının idari erişim engelleme kararı verme yetkisinin sitenin yurt içi ve dışında olmasına bağlı olmaksızın tüm katalog suçları içerecek şekilde genişletilmiştir. Böylece Anayasa Mahkemesinin daha önce müstehcenlik suçları bakımından verdiği iptal kararı da sonuçsuz bırakılmaktadır.¹⁰

Ayrıca Başkanın kararlarına karşı temyiz yolu öngörülmemiştir.

Teklifin 33. Maddesi ile 5651 sayılı Kanunun 9. Maddesinde yapılan değişiklikle sadece dokuzuncu fıkra yönünden itiraz mercii düzenlenmektedir. Oysa Anayasa Mahkemesi bu maddenin pek çok bakımdan

⁹ ç) 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 27 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

¹⁰ AYM, Esas Sayısı :2015/76, Karar Sayısı:2017/153, Karar Tarihi :15.11.2017, R.G. Tarih – Sayı: 7.2.2018 – 30325

anayasaya aykırı olduğunu tespit eden bir pilot karar vermiş ve kararı gerekli düzeltmeyi yapmak üzere TBMM'ye tebliğ etmiştir.¹¹ Ancak teklifte bu yönde herhangi bir öneri bulunmamaktadır.

Teklifin 34. Maddesi ile 5651 sayılı Kanununun EK 4. Maddesinde köklü değişiklikler yapılmaktadır. Bu çerçevede sosyal ağ sağlayıcıların Türkiye'de temsilci bulundurma yükümlülüğünü fiilen hayata geçirmelerini sağlamak için tüzel kişi temsilcinin sermaye şirketi olması zorunlu hale getirilmekte ve sosyal ağ sağlayıcıların yükümlülükleri artırılmaktadır.

Rapor verme yükümlülüğünün kapsamı genişletilmektedir.

Belli suçlar bakımından yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda şüpheli veya sanıkların kimlik bilgilerini kamu makamlarına verme yükümlülüğü getirilmektedir.

Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi ya da erişim engelleme kararlarının uygulanmaması halinde reklam yasağı ve %90 bant genişliğini daraltmaya kadar varan yaptırımlar öngörülmektedir.

Kanun kapsamında verilen idari para cezalarının uygulanmaması halinde de bant genişliğinin daraltılması yoluna başvurulabilecektir.

Sosyal ağ sağlayıcılara çocuklara özgü ayrıştırılmış hizmet sunma yükümlülüğü öngörülmektedir.

Sosyal ağ sağlayıcıların belli koşullar altında içerikten sorumlu tutulmaları öngörülmektedir.

Temsilcilerin idari mali ve cezai sorumluluğunun kapsamı genişletilmektedir.

Sosyal ağ sağlayıcıların suç teşkil eden içeriği kolluğa bildirmesi zorunluluğu getirilmektedir.

Sosyal ağ sağlayıcıların bilgi verme yükümlülüğünün kapsamı genişletilmekte ve kamu otoritelerine sosyal ağ sağlayıcıların tesislerinde inceleme yapma yetkisi tanınmaktadır. Bu Türk kullanıcılarına ait bilgilerin Türkiye'de tutulması yükümlülüğü ile birlikte değerlendirildiğinde ciddi sonuçlar doğuracaktır.

Teklifin 36 ve devamı maddeleriyle 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanununda yapılan değişiklikle "şebekeler üstü hizmet" ve "şebekeler üstü hizmet sunucu" kavramları tanımlanmakta ve WhatsApp vb uygulamalar bu kapsamda kanunun kapsamına alınmaktadır. Bu hizmetleri sunan firmalara Türkiye'de temsilcilik açma zorunluluğu getirilmekte ve ancak yetkilendirme çerçevesinde bu hizmetleri sunabilecekleri öngörülmektedir. Bu kurumlar için bilgi verme yükümlülüğü öngörülmektedir. Ayrıca bu hizmetlere ilişkin düzenleme yapma yetkisi kamu otoritesine verilmektedir.

Hizmet sağlayıcıların temsilcilik açmaması ya da diğer yükümlülükleri yerine getirmemeleri halinde idari para cezası verilmesi ve internet bant genişliklerinin tedrici olarak %95'ine kadar daraltılması öngörülmektedir.

Bir bütün olarak teklif değerlendirildiğinde fikir ve ifade özgürlükleri ile haberleşme özgürlüklerinin kamunun sıkı denetimi altına alınmasının amaçlandığı görülmektedir.

Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Hak İnisiyatifi Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Yurttaşlık Derneği

¹¹ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021.